

L'aportació dels dialectes balears al nou *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans

Nicolau Dols

Joan-Antoni Mesquida

Com a part de les tasques de redacció del nou *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans i responent a la voluntat d'aquesta institució que el nou inventari assolís un màxim de representativitat social, funcional i geogràfica, a finals de 1992 es va constituir a les Balears la comissió encarregada de presentar a l'Institut les propostes d'incorporació de termes propis dels dialectes balears que no havien estat inclosos en la primera redacció i edicions posteriors del diccionari Fabra.

Aquesta comissió, de la qual feien part, entre d'altres, Joan Miralles i Isidor Marí, membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va basar la seva selecció en llistes de mots elaborades prèviament per lingüistes i especialistes com Jaume Corbera, Nicolau Dols, Lleonard Llorens, Isidor Marí, Joan-Antoni Mesquida i Joan Mayol, entre d'altres. Aquestes llistes varen passar el filtratge dels criteris de rebuig elaborats per l'esmentada Secció.

Els criteris de rebuig a què ens referim són els següents:

Primer- Arcaïsmes.

Per exemple: *abanastrar-se*.

Segon- Localismes molt restringits.

Per exemple: *abadeu*.

Tercer- Variants formals de termes ja contemplats.

Per exemple: *abacivar*.

Quart- Termes propis de llenguatges molt especialitzats.

Per exemple: *abaluat*.

Quint- Vulgarismes.

Per exemple: *abandonació*.

Sext- Castellanismes innecessaris.

Per exemple: *abarcar*.

A continuació citam alguns exemples de paraules de dialectes balears incorporades finalment al nou diccionari.

Si ens hi fixam, hi trobam exemples com els següents:

acubar en les accepcions següents: v. tr. Dificultar o impedir la respiració *La xafor del metro acuba els viatgers* // pron. Perdre els sentits, desmaiar-se.

burballa f. Encenall // Pasta de sopa en forma de tireta ampla.

butza f. Conjunt de vísceres abdominals, esp. d'un animal.

capcurucull m. Cim.

comodí en l'accepció de: m. Tauleta de nit.

cruí m. Clivella.

dematí m. Matí.

devessell en l'accepció de: m. Agitació *En la discoteca hi ha tant de devessell que no s'hi pot entrar*.

envergar en les accepcions: v. tr. Llançar, posar, aplicar, ficar, entimar, etc. *Li ha envergat una bona empena...* // pron. Menjar-se.

flamada en l'accepció de: f. Flama.

horabaixa m. Tarda / Capvespre.

nigul m. Núvol.

primavera d'hivern f. Tardor.

rebosillo m. Peça de roba fina que en la indumentària tradicional cobria el cap, els costats de la cara, l'esquena i els pits i acabava en punta prop de la cintura.

La proposta no va limitar-se a paraules soltes sinó que en alguns casos també s'hi varen incloure expressions populars, com

daixo-daixo adv. Xano-xano.

de cop i resposta s.v. **cop** loc. adv. Sobtadament.

ésser cent cavalls s.v. **cavall** Ésser una gran ajuda.

no saber on s'ha de fermar l'ase s.v. **ase** No saber què s'ha de fer; estar desvagat sense poder-se entretenir.

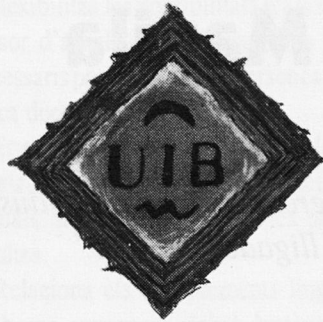
tenir bony o bua s.v. **bony** Patir d'un o altre defecte.

En alguns casos la proposta es va

centrar en el canvi de la qualificació dels termes. És el cas, per exemple, de **pus**, paraula de la definició de la qual es varen esborrar els qualificatius *antic* i *dialectal* que apareixien al diccionari Fabra.

Cal remarcar que, com a criteri general, l'origen concret dels termes no apareix al costat de cada entrada. Aquest és un fet que reflecteix la voluntat de dotar totes les paraules del domini català del mateix rang i evitar la discriminació que suposava el fet que les formes barcelonines no apareguessin mai amb el qualificatiu de *dialectal* al Fabra.

Malgrat els defectes puntuals que són inevitables en una obra de la magnitud

d'aquest nou diccionari, consideram en general que es tracta d'una oportunitat ben aprofitada de fer la normativa més general, més igualitària i, en definitiva, més catalana.

És important considerar que, pel simple fet que la llengua és viva i evoluciona, les incorporacions futures seran de tot punt necessàries en una pròxima edició que ja entra en els càlculs dels responsables de l'Institut; edició que, a més de subsanar els possibles errors que es desprendran de l'anàlisi minuciosa i aprofundida de la present, haurà de reflectir precisament totes les innovacions que es podran produir en el futur. □

(del Departament de Filologia
Catalana i Lingüística General- UIB)

Sa Copisteria
des Call S.L.

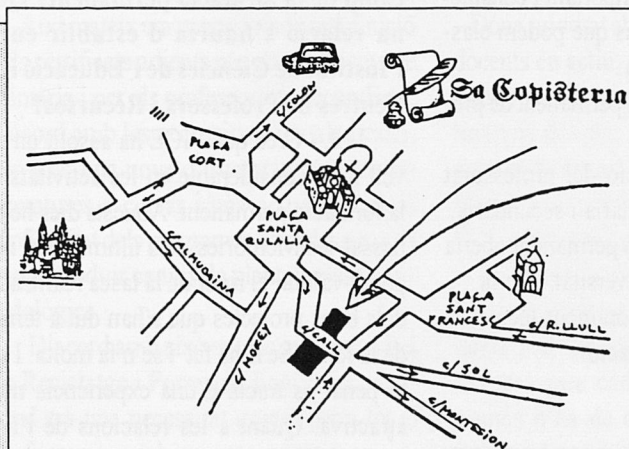
Copisteria: C/ Call, 5

Tel: 71 96 63 Fax: 72 17 86

Professional: Pça Sta. Eulàlia / C/ Morey, 1

Tel: 72 17 86 Fax: 72 17 86 Palma 07001

FOTOCÒPIES EN COLOR
100 ptes

En ple Centre Històric

- Fotocòpies
- Multicòpies
- Fotocòpies en color
- Còpies de plànols
- Plastificacions
- Enquadernació ràpida
- Revistes i fulls
- Impressió làser
- Impremta ràpida
- Termografia
- Servei de telefax
- Fotocòpies en paper ecològic reciclat 100%
- Venda de paper reciclat
- Servei de recollida i entrega a domicili
- Professionalitat total